

FYLKESMANNEN I AUST-AGDER

Miljøvern avdelingen

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua

0301 Oslo

Deres ref.
201301001-6

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
Sak nr. 2013/1226 / FMAADAM

Dato
18.04.2013

KONSESJONSPLIKTVURDERING - OPPRUSTNING / UTVIDELSE AV BØYLEFOSS KRAFTVERK - NIDLEVA I FROLAND KOMMUNE

Vi viser til brev om høring av søknad om konsesjonspliktavurdering, datert 27. februar 2013.

Hva søknaden gjelder

Arendals fossekompani (AFK) planlegger opprustning og utvidelse av Bøylefoss kraftverk, og søker om fritak for konsesjonsplikt etter vassdragslovens § 18, som forutsetter vurdering etter lovens §§ 8 og 10. Søknaden er vedlagt en konsekvensutredning, utarbeidet av Asplan Viak.

På sikt planlegger AFK å erstatte installasjonene i det eksisterende kraftverket med to nye turbiner i en kraftstasjon inne i fjellet. Utbyggingen er tenkt trinnvis over en lengre tidsperiode, og flere av turbinene i den nåværende kraftstasjonen vil bli drevet parallelt med utbygging og oppstart av nye turbiner.

Inntaket til kraftverket vil være de samme som i dag, men det blir nytt utløpet, vest for opprinnelig elveleie. Slukeevnen til kraftverket vil bli økt fra dagens 125 m³/s til 170 m³/s i utbyggingstrinn 1. Ved ferdig utbygging vil slukeevnen være 150 m³/s.

Fylkesmannens vurdering

Bøylefoss kraftverk ble opprinnelig utbygd på tidlig 1900-tall, før konsesjonslovene ble innført, og er derfor konsesjonsfritt. Senere utvidelser har også vært konsesjonsfrie. Kraftstasjonen er i dag vassdragets største stasjon målt i GWh. Nedstrøms Bøylefoss ligger to andre kraftstasjoner, Evenstad og Rygene, som begge eies av Agder energiverk.

Den planlagte ombyggingen vil kunne føre til noen endringer i driftsvannføring. Det er i dag ingen minstevannføring i Bøylefossen, og planlegges heller ikke etter ombygging. I og med at bestykningen endres fra dagens åtte aggregater til to må det påregnes at selve kjøremønsteret kan bli annerledes enn i dag.

Det blir betydelige masser fra tunnelsprengningene, som vil bli deponert ved adkomstportalen og til heving av veien opp til Flatenfoss.

Hovedkonklusjonene i konsekvensutredningen er at konsekvens av tiltaket vurderes som ubetydelig for biologisk mangfold, friluftsliv og kulturminner, og som middels positivt for energi og klima. På dette grunnlag mener AFK at tiltaket ikke er til skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget og dermed ikke utløser konsesjonsplikt etter vannressurslovens § 8.

I konsekvensutredningen blir det hevdet at Nidelva er lakseførende til Evenstad kraftstasjon, at det er liten lakseproduksjon i vassdraget på grunn av forsurening, hydrologiske forhold og predatorfisk. Disse påstandene er meget ufullstendige og til dels feilaktige.

Fram til byggingen av Evenstad kraftstasjon var Nidelva lakseførende opp til Bøylefoss. Vassdraget har vært sterkt forsuret gjennom 1900-tallet, og den opprinnelige laksen gikk tapt. Før forsureningen og kraftutbyggingen tok til var dette ei god lakseelv, med registrerte årlige laksefangster opp til 12 tonn. I 2002 startet prosjektet «Reetablering av laks i Nidelva», som styres av Agder Energi, Fylkesmannen, Direktoratet for naturforvaltning, kommunene og grunneierne. Parallelt med dette prosjektet ble kalking av lakseførende strekning planlagt og gjennomført, med en kalkdoserer som er plassert i utløpet av elvekulpen under Bøylefoss. Med utgangspunkt i prosjektgruppen er det gjennomført en rekke tiltak for å gjenetablere laks i elva, i tillegg til kalkingen. Flere terskler er fjernet på minstevannføringsstrekningen nedstrøms Rygene kraftstasjon, det blir i år montert ei elektrisk sperre ved utløpet av krafttunnelen fra Rygene, og det er forsøk i gang med å etablere ei fisketrapp forbi Evenstad kraftstasjon. Foreløpig blir laks som går opp i denne trappa fraktet manuelt til oversiden av dammen. I 2012 gikk mer enn 80 laks inn i trappa, og 69 ble flyttet opp. Det arbeides i tillegg med tiltak som leder utvandrende smolt og vinterstøinger forbi både Evenstad og Rygene kraftverk. Det vil bli gjort flere tiltak på sikt. Fordi kalkingen ikke startet effektivt før 2006 er det først nå at det kan ventes vesentlig økning av lakseoppgangen i elva.

Det er gjort bonitering av elvestrekningen mellom Bøylefoss og Evenstad, som har påvist flere gode gyte- og oppvekstarealer. Siden 2006 er det plantet ut rogn på denne strekningen, men fra 2014 vil lakseproduksjonen også her kun skje ved naturlig gyting.

Om få år vil det bli åpnet for laksefiske på strekningen opp til Bøylefoss.

Det må følgelig presiseres at Nidelva er lakseførende helt opp til Bøylefoss, og laksen kan bli påvirket av driften ved kraftstasjonen. Det er ikke gunstig at et så betydelig inngrep i vassdraget i dag er konsesjonsfritt, uten at det foreligger vilkår som angår allmenne verdier og bruk av vassdraget.

Konklusjon

Fylkesmannen finner det sannsynlig at Bøylefoss kraftstasjon både i dag og under og etter ombygging kan bli til skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget, spesielt for biologisk mangfold og friluftsliv.

Følgelig fraråder vi å gi fritak for konsesjonsbehandling etter §§ 8 og 10 i Vannressursloven.

Med hilsen

Dag Matzow
Seniorrådgiver

Per Ketil Omholt
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift.
Saksbehandler: Dag Matzow

Kopi til:
Froland kommune
Aust-Agder fylkeskommune